P9_TA(2023)0248

Situácia v Nikaragua

Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. júna 2023 o situácii v Nikaragua (2023/2743(RSP))

(C/2024/491)

Európsky parlament,

— so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Nikaragua, najmä na uznesenie zo 16. decembra 2021 o situácii v Nikaragua ([1]), uznesenie z 9. júna 2022 o zneužívaní justície ako represívneho nástroja v Nikaragua ([2]) a uznesenie z 22. septembra 2022 o Nikaragua, najmä o zatknutí biskupa Rolanda Álvareza ([3]),

— so zreteľom na vyhlásenia podpredsedu Komisie/vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku (PK/VP) a jeho hovorcu o Nikaragua, najmä na vyhlásenie zo 4. augusta 2022 o zatvorení rozhlasových staníc a odstavení organizácií občianskej spoločnosti, z 10. februára 2023 o prepustení politických väzňov, zo 16. februára 2023 o odňatí občianstva politických oponentov a z 18. apríla 2023 o piatom výročí celoštátnych protestov,

— so zreteľom na Dohodu, ktorou sa zakladá pridruženie medzi Európskou úniou a jej členskými štátmi na jednej strane a Strednou Amerikou na strane druhej ([4]),

— so zreteľom na nariadenia a rozhodnutia Rady týkajúce sa reštriktívnych opatrení proti závažnému porušovaniu a zneužívaniu ľudských práv v Nikaragua a na rozhodnutie Rady z 13. októbra 2022, ktorým sa tieto sankcie predlžujú do 15. októbra 2023 ([5]),

— so zreteľom na správu skupiny expertov OSN pre ľudské práva o Nikaragua (GHREN) z 2. marca 2023,

— so zreteľom na vyhlásenia hovorkyne vysokého komisára OSN pre ľudské práva z 9. mája 2022 a 2. júna 2023,

— so zreteľom na rozhodnutie prvého trestného senátu odvolacieho súdu v Managua z 8. februára 2023 o deportácii 222 zradcov do vlasti a na vyhlásenie predsedu odvolacieho súdu v Managua z 15. februára 2023 o obvinení 94 osôb z vlastizrady,

— so zreteľom na vyhlásenia Medziamerickej komisie pre ľudské práva, najmä na vyhlásenie z 13. februára 2023, v ktorých privítala prepustenie politických väzňov v Nikaragua, ale odmietla svojvoľné odňatie štátnej príslušnosti, zo 17. februára 2023, v ktorom odsúdila eskaláciu porušovania ľudských práv v Nikaragua, a z 18. apríla 2023, v ktorom si pripomenula päť rokov od začiatku krízy v oblasti ľudských práv v Nikaragua,

— so zreteľom na správy osobitného monitorovacieho mechanizmu pre Nikaraguu,

— so zreteľom na Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach z roku 1966, Štandardné minimálne pravidlá OSN pre zaobchádzanie s väzňami z roku 2015 (pravidlá Nelsona Mandelu), Pravidlá OSN pre zaobchádzanie s väzenkyňami a opatrenia voči páchateľkám, ktoré nezahŕňajú pozbavenie osobnej slobody z roku 2010 (bangkocké pravidlá) a Viedenský dohovor z roku 1969,

— so zreteľom na Dohovor OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu z roku 1984,

([1]) Ú. v. EÚ C 251, 30.6.2022, s. 134.
([2]) Ú. v. EÚ C 493, 27.12.2022, s. 100.
([3]) Ú. v. EÚ C 125, 5.4.2023, s. 76.
([4]) Ú. v. EÚ L 346, 15.12.2012, s. 3.
([5]) Ú. v. EÚ L 268, 14.10.2022, s. 22.

— so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv z roku 1948 a Americký dohovor o ľudských právach z roku 1969 (Pakt zo San José),

— so zreteľom na článok 132 ods. 2 a 4 rokovacieho poriadku,

A. keďže nikaragujský režim od roku 2018 systematicky, opakovane a svojvoľne uväzňuje, obťažuje a zastrašuje budúcich prezidentských kandidátov, opozičných lídrov a náboženských vodcov, ako aj predstaviteľov študentov a vodcov na vidieku, pôvodné obyvateľstvo, LGBTI osoby, novinárov, obhajcov ľudských práv, organizácie občianskej spoločnosti, zástupcov podnikov a všetky ďalšie kritické hlasy v krajine; keďže situácia v Nikarague sa naďalej zhoršuje,

B. keďže porušovanie a poškodzovanie ľudských práv, ku ktorému dochádza od apríla 2018, nie je ojedinelým javom, ale skôr dôsledkom dynamického procesu zameraného na odstránenie deľby moci a demokratických záruk a na dôsledné sústredenie moci v rukách prezidenta a viceprezidentky Nikaragujskej republiky;

C. keďže 9. februára 2023 režim Ortegu a Murillovej vyhostil 222 svojvoľne zadržiavaných politických väzňov do Spojených štátov vrátane politických osobností a potenciálnych kandidátov v prezidentských voľbách konaných v roku 2021, novinárov, obhajcov ľudských práv a demonštrantov počas protestov v roku 2018; keďže všetci boli vyhlásení za „zradcov vlasti“ a boli zbavení štátnej príslušnosti;

D. keďže biskup Rolando Álvarez odmietol odísť z Nikaraguy do exilu a ako odvetné opatrenie bol 10. februára 2023 odsúdený na 26 rokov odňatia slobody a odňatie štátnej príslušnosti a politických práv, pričom rozsudok bol vydaný na základe obvinenia zo „zrady“, „poškodzovania národnej integrity“ a „šírenia falošných správ“; keďže Rolando Álvarez sa v súčasnosti nachádza vo väzení La Modelo a od 25. marca 2023 nemá povolené žiadne návštevy; keďže tvrdé zásahy proti cirkvi pokračujú napriek jej úlohe mediátora v národnom dialógu v roku 2018, pričom došlo k vyhosteniu mníchov a zatknutiu niekoľkých kňazov a zamestnancov cirkvi; keďže Vatikán zatvoril v apríli svoje veľvyslanectvo v Nikarague po tom, ako miestny režim navrhol pozastavenie diplomatických vzťahov;

E. keďže k 30. aprílu 2023 sa okrem Rolanda Álvareza nachádza vo väzení v neprijateľných podmienkach najmenej 46 politických väzňov, z ktorých niektorí sú zadržiavaní od roku 2018, a to na základe súdnych konaní, ktoré prebehli za zatvorenými dverami a bez základných záruk spravodlivého procesu; keďže tento rámec štátnej represie bol zavedený s jasným a tichým súhlasom súdnictva;

F. keďže 15. februára 2023 bolo ďalších 94 politických oponentov zbavených štátnej príslušnosti a bol im zhabaný majetok po tom, ako boli obvinení zo sprisahania s cieľom narušiť integritu štátu a šíriť dezinformácie; keďže približne tretina z nich zostáva v Nikarague;

G. keďže viaceré krajiny ponúkli štátnu príslušnosť, občianstvo alebo dočasnú ochranu nikaragujským občanom, ktorých režim Daniela Ortegu a Rosarie Murillovej pripravil o štátnu príslušnosť; keďže Španielsko ponúklo občianstvo 222 exulantom;

H. keďže podľa správ bolo v máji 2023 v celej krajine svojvoľne zadržiavaných 63 ľudí, ktorí boli obvinení z „narušovania integrity štátu“ a „šírenia falošných správ“, čo sú obvinenia, ktoré režim používa na umlčanie svojich kritikov;

I. keďže 9. a 11. mája 2023 nikaragujský najvyšší súd rozhodol, že 26 právnikov a notárov, ktorí sa kriticky stavali k režimu, vrátane niektorých najvýznamnejších obhajcov ľudských práv v krajine už nemôže vykonávať právnickú činnosť v Nikarague;

J. keďže od apríla 2018 nikaragujská vláda zatvorila viac ako 3 300 neziskových organizácií a nadácií vrátane ženských organizácií a organizácií spojených s katolíckou cirkvou, v dôsledku čoho zostalo bez prístupu k ich službám alebo pomoci nespočetné množstvo ľudí; keďže viacerým univerzitám bolo odobrané právne postavenie v snahe potlačiť študentský disent; keďže aj médiá boli nútené ukončiť činnosť;

K. keďže 9. júna 2023 nikaragujská vláda skonfiškovala majetok patriaci 222 politickým väzňom, ktorí boli vo februári donútení odísť do exilu po tom, ako boli odsúdení za „činy proti zvrchovanosti, nezávislosti a sebaurčeniu národa“;

L. keďže, ako uviedol Vysoký komisár OSN pre utečencov, odňatie občianstva v prípade obhajcov ľudských práv a disidentov na základe svojvoľných dôvodov je porušením medzinárodného práva, najmä článku 15 Všeobecnej deklarácie ľudských práv, ako aj Dohovoru o právnom postavení osôb bez štátnej príslušnosti z roku 1954 a Dohovoru o znižovaní počtu osôb bez štátnej príslušnosti z roku 1961; keďže Nikaragua je zmluvnou stranou všetkých uvedených nástrojov;

M. keďže skupina GHREN uverejnila prvú správu o situácii v Nikaragui, v ktorej opísala, ako sa agenti polície a národného väzenského systému a členovia ozbrojených skupín podporujúcich režim dopúšťali pri zatýkaní, vypočúvaní a zadržiavaní politických oponentov mimosúdnych popráv, svojvoľného zadržiavania a činov fyzického a psychického mučenia, a to aj sexuálneho a rodovo motivovaného násilia;

N. keďže 28. septembra 2022 nikaragujský režim prijal neodôvodnené rozhodnutie vyhostiť vedúceho delegácie EÚ v Nikaragui a prerušiť diplomatické väzby s Holandským kráľovstvom; keďže EÚ reagovala rovnako vyhlásením vedúceho misie Nikaragujskej republiky v EÚ za nežiaducu osobnosť;

O. keďže v roku 2022 sa zvýšil odlev Nikaragujčanov, ktorí odišli do iných krajín v dôsledku politickej a sociálnej krízy, krízy v oblasti ľudských práv a hospodárskej krízy; keďže od roku 2018 utieklo do Kostariky viac ako 192 000 Nikaragujčanov, a to buď ako žiadateľov o azyl, alebo ako utečencov; keďže tento trend by mohol ohroziť azylový systém Kostariky a nadmerne zaťažiť siete poskytovania podpory v tejto krajine;

P. keďže od začiatku nezákonnej, nevyprovokovanej a neodôvodnenej ruskej útočnej vojny proti Ukrajine režim Ortegu a Murillovej systematicky podporuje ruský režim v rezolúciách OSN; keďže Rusko podporuje Nikaraguu vojenským vybavením a naďalej udržiava ruskú vojenskú prítomnosť v krajine; keďže viaceré memorandá podpísané medzi Ruskom a Nikaraguou posilňujú jasné dôkazy pevného vzťahu a spoločnej podpory medzi režimom Ortegu a Murillovej a Putinovým režimom;

1. dôrazne odsudzuje, že nikaragujský režim sa na svojom obyvateľstve dopúšťa rozsiahleho, systematického a svojvoľného porušovania ľudských práv, a to z čisto politických dôvodov; zdôrazňuje, že tieto prípady porušovania práv predstavujú zločiny proti ľudskosti, ako uviedla skupina GHREN; odsudzuje praktiky, ktoré režim používa na umlčanie obyvateľstva; opätovne potvrdzuje svoju solidaritu s nikaragujským obyvateľstvom a svoju nepretržitú a neochvejnú podporu;

2. berie na vedomie prepustenie 222 politických väzňov, ale odsudzuje rozhodnutie nikaragujského režimu, že budú deportovaní, bude im odňatá ich štátna príslušnosť a ich občianske a politické práva, ich aktíva budú zmrazené a ich majetok zabavený; pripomína nikaragujským orgánom, že medzinárodné právo zakazuje svojvoľné odňatie štátnej príslušnosti, a vyzýva ich, aby okamžite zvrátili tieto kroky a ukončili politicky motivované prenasledovanie disidentov a obhajcov ľudských práv a odvetné opatrenia voči nim;

3. vyjadruje znepokojenie nad stavom civilnej smrti, ktorý zažívajú osoby pozbavené štátnej príslušnosti, ktoré zostali v Nikaragui; vyzýva nikaragujskú vládu, aby garantovala život a integritu obhajcov ľudských práv, ktorí zostávajú v Nikaragui, vrátane okrem iného Vilmy Nuñezovej de Escorciovej;

4. je znepokojený situáciou príbuzných osôb, ktoré boli deportované, v Nikaragui, a situáciou osôb, ktoré zostávajú v krajine a sú prenasledované, ako aj ich rodín; zdôrazňuje, že treba uľahčiť procesy zlúčenia rodiny; okrem toho zdôrazňuje, že je dôležité monitorovať osud 222 Nikaragujčanov, ktorí boli pôvodne deportovaní do USA, a tých, ktorí boli zbavení štátnej príslušnosti;

5. požaduje dôkaz o tom, že biskup Rolando Álvarez je nažive; opakuje svoju výzvu na okamžité a bezpodmienečné prepustenie všetkých svojvoľne zadržiavaných politických väzňov, opozičných aktivistov, obhajcov ľudských práv a ochrancov životného prostredia, členov katolíckej cirkvi a novinárov a na zrušenie vedených súdnych konaní a trestov, ktoré im boli udelené, ako aj bezpečný návrat všetkých utečencov a exilovaných osôb;

6. odsudzuje pretrvávajúce psychické a fyzické zneužívanie, ktorému sú zadržiavané osoby vystavené zo strany polície a väzenských orgánov a ktoré sa osobitne zacieľuje na ženy a príslušníkov komunity LGBTI, ako aj situáciu zadržiavania v izolácii, keď sa niektoré z týchto osôb zadržiavajú bez prístupu k právnikom, rodinám alebo zdravotnej starostlivosti; požaduje, aby boli rodiny informované o zdravotnom stave svojich blízkych, ktoré sú vo väzbe; pripomína nikaragujskému režimu jeho zodpovednosť zabezpečiť, aby podmienky zadržiavania boli v súlade s jeho medzinárodnými záväzkami v oblasti ľudských práv a normami, ako sú Štandardné minimálne pravidlá OSN pre zaobchádzanie s väzňami (pravidlá Nelsona Mandelu);

7. vyjadruje znepokojenie nad manipuláciou trestného práva a využívaním justičného systému ako nástroja na kriminalizáciu uplatňovania občianskych a politických práv, ako aj slobody náboženstva a presvedčenia; vyzýva na zrušenie reštriktívnych zákonov prijatých od roku 2018, ktoré neprimerane zasahujú do občianskeho a demokratického priestoru; vyzýva nikaragujské orgány, aby presadzovali a dodržiavali ľudské práva a umožnili nikaragujskému ľudu uplatňovať občianske a politické práva; naliehavo vyzýva nikaragujské orgány, aby medzinárodným organizáciám a organizáciám občianskej spoločnosti umožnili neobmedzený vstup do krajiny;

8. vyzýva nikaragujský režim, aby zastavil svojvoľné zatváranie mimovládnych organizácií a organizácií občianskej spoločnosti a obnovil právnu chartu všetkým organizáciám, politickým stranám, náboženským organizáciám, mediálnym združeniam a médiám, univerzitám a organizáciám pre ľudské práva, ktoré boli svojvoľne zatvorené, a aby vrátil všetok ich majetok, aktíva, dokumenty a vybavenie, ktoré boli neoprávnene zaistené, a obnovil ich legitímne právne postavenie;

9. vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby zahrnuli osobitné záruky dodržiavania ľudských práv, pokiaľ ide o pridelené európske finančné prostriedky, a to aj v prípadoch, keď sa tieto finančné prostriedky prideľujú prostredníctvom multilaterálnych a finančných inštitúcií, ako je Stredoamerická banka pre hospodársku integráciu, a aby vykonávali prísne monitorovanie s cieľom zabezpečiť, že tieto finančné prostriedky nebudú prispievať k posilneniu nikaragujského režimu;

10. zdôrazňuje a oceňuje kľúčovú úlohu, ktorú zohrávajú občianska spoločnosť, obhajcovia ľudských práv, ochrancovia životného prostredia, katolícka cirkev a novinári v Nikarague; žiada Európsku službu pre vonkajšiu činnosť a Komisiu, aby posilnili svoj pravidelný dialóg s nimi, posilnili mechanizmy na podporu ich životne dôležitej práce a pozorne monitorovali situáciu na mieste, a to aj monitorovaním súdnych procesov a návštevami vedúcich predstaviteľov opozície a kritikov vlády vo väzení alebo v domácom väzení; vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby využila všetky nástroje, ktoré má k dispozícii, vrátane víz, s cieľom uľahčiť mobilitu obhajcov ľudských práv a iných ohrozených osôb a zabezpečiť kontinuitu ich práce;

11. vyzýva Komisiu, Európsku službu pre vonkajšiu činnosť a členské štáty, aby zvýšili podporu pre členov nikaragujskej opozície, ktorí sú v súčasnosti v exile, a aby pokračovali v úzkej spolupráci s krajinami, ktoré prijímajú značný počet migrantov utekajúcich pred nikaragujským režimom, a aby im poskytovali podporu, najmä Kostarike; žiada Komisiu a členské štáty, aby prostredníctvom svojich agentúr pre rozvojovú spoluprácu vytvorili a uľahčili osobitné programy na podporu rozvoja vzdelávania nikaragujskej mládeže a študentov, ktorým bolo odopreté právo na vzdelanie;

12. vyzýva EÚ, aby podporila všetky vyhliadky na zmysluplný národný dialóg a angažovala sa v tejto veci, a ďalej trvala na podmienkach *sine qua non* pri nadviazaní dialógu vrátane prepustenia svojvoľne zadržiavaných politických väzňov, obnovenia zásad právneho štátu a slobôd, zastavenia represií a strachu, zmovunastolenia právneho postavenia politických strán a organizácií, ktoré boli svojvoľne postavené mimo zákona, návratu osôb z exilu bez výnimky a s plnými zárukami, návratu medzinárodných orgánov pre ľudské práva do krajiny a konania slobodných, spravodlivých a transparentných volieb;

13. vyzýva nikaragujský režim, aby vykonal odporúčania, ktoré vydala skupina GHREN vo svojej správe, ako aj odporúčania vysokého komisára OSN pre ľudské práva; naliehа na nikaragujské inštitúcie, aby skoncovali s beztrestnosťou za závažné porušovanie ľudských práv a aby poskytli obetiam prístup k spravodlivosti a plnej náhrade; víta obnovenie mandátu skupiny GHREN a žiada, aby EÚ a jej členské štáty naďalej podporovali jej životne dôležitú prácu;

14. upozorňuje na pokračujúce zneužívanie súdneho systému a na spoluúčasť sudcov na tomto procese; opakuje svoju výzvu, aby boli sudcovia a prokurátori urýchlene zaradení do zoznamu osôb, na ktoré sa vzťahujú sankcie EÚ, a aby sa zoznam osôb a subjektov, na ktoré boli uvalené sankcie, rozšíril tak, aby zahŕňal Daniela Ortegu a osoby v jeho okruhu;

15. zdôrazňuje, že nadchádzajúci samit medzi EÚ a Spoločenstvom štátov Latinskej Ameriky a Karibiku (CELA) je príležitosťou na opätovné potvrdenie dodržiavania zásad právneho štátu, demokracie a ľudských práv, a žiada, aby všetci účastníci dodržiavali tieto zásady; poukazuje na to, že to nebude možné bez skutočne transparentného, komplexného a zmysluplného začlenenia občianskej spoločnosti; vyzýva samit EÚ – CELAC, aby vydal vyhlásenie požadujúce riadne dodržiavanie ľudských práv v oboch regiónoch, najmä v Nikarague; pripomína, že v súvislosti s dohodou o pridružení medzi EÚ a Strednou Amerikou je Nikaragua povinná tieto zásady dodržiavať a upevňovať; so zreteľom na súčasné okolnosti opakuje svoju výzvu, aby sa začala uplatňovať demokratická doložka dohody o pridružení;

16. vyzýva členské štáty, aby vychádzali z dôkazov zhromaždených skupinou GHREN o zločinoch proti ľudskosti spáchaných nikaragujskými orgánmi a podporili ukončenie beztrestnosti v Nikarague, a to aj začatím formálneho vyšetrovania a prijatím právnych krokov proti zodpovedným osobám tým, že uplatnia univerzálnu jurisdikciu; nabáda členské štáty, aby postavili Nikaraguu pred Medzinárodný súdny dvor za porušenie Dohovoru OSN proti mučeniu a iným formám krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, ktorého je Nikaragua zmluvnou stranou;

17. odsudzuje bezpodmienečnú podporu ruskej útočnej vojny voči Ukrajine zo strany nikaragujského režimu a vyjadruje znepokojenie nad ruskou vojenskou pomocou na ďalšie potláčanie nikaragujského obyvateľstva; vyjadruje poľutovanie nad rastúcou izoláciou Nikaraguy od medzinárodného spoločenstva; odsudzuje agresívnu rétoriku nikaragujských orgánov; opakuje, že zásada univerzálnosti ľudských práv je základným kameňom medzinárodného práva;

18. pripomína svoju žiadosť o okamžité vydanie Alessia Casimirriho do Talianska;

19. žiada svoju Konferenciu predsedov, aby povolila vyšetrovaciu misiu na monitorovanie situácie v Nikaragua;

20. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Rade, Komisii, vládam a parlamentom členských štátov, generálnemu tajomníkovi Organizácie amerických štátov, Euro-latinskoamerickému parlamentnému zhromaždeniu, Stredoamerickému parlamentu, dočasnému predsedníctvu Spoločenstva štátov Latinskej Ameriky a Karibiku, Vatikánu a vláde a parlamentu Nikaragujskej republiky.